

๘๗. ธรรมทั้งหลายมาประชุมรวมกันเป็นหนึ่งเดียว

The Single Unity of All Ultimate Realities

ขอน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

In Honor of the Blessed One of the Fully Enlightened One

By Nithee Siripat – Siripat.com and Academiae Network. 2016

ความสำคัญของบทความ

แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกันพุ่งเข้าจุดศูนย์กลางนั้น เป็นลักษณะ โครงสร้างระบบเชิงสังเคราะห์ หรือการอธิบายสภาวะธรรมด้วยหลักการในเชิงทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ ที่เขียนสั้นๆ อันเป็นสูตรคล้ายกับสมการเชิงคณิตศาสตร์ แต่บุคคลสามารถอ้างอิงถึงสัญลักษณ์นั้น แล้วอธิบายด้วยถ้อยคำได้อีกมากมาย โดยอาศัยทักษะหรือประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลที่สะสมมา นั่นคือ “ปัญญา-ความรู้รอบ-องค์ความรู้” ที่ทำหน้าที่เป็นบาทฐานสำคัญที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดพิจารณาสภาวะธรรม ที่เรียกว่า “ความเข้าใจ-ความนึกคิด-ความคิดเห็น” หรือ “ความเชื่อ-ความศรัทธา-ปสาทะ-อธิโมกข์” ดังนี้ ในทักษะการคิดแบบเชิงสังเคราะห์นั้น เป็นลักษณะการคิดขั้นสูง ที่เกิดจากการคิดเชิงเทียบเคียงในความเหมือนกันของสภาวะธรรมหลายๆ หน่วย เพื่อนำลักษณะต่างๆ มาพิจารณาหาสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างคล้ายคลึงกัน แล้วพิจารณาหาข้อสรุปที่สื่อความหมายด้วยกฎหรือทฤษฎี ที่ผ่านขั้นตอนการพิสูจน์ด้วยหลักฐานชุดข้อมูลของสภาวะธรรมใดๆ ในวิปัสสนาภูมิ ว่าธรรมหรือสภาวะธรรมทั้งหลายที่สัมพันธ์กันในเชิง “ญาณสัมปยุตต์-ธรรมสามัคคี” กันได้อย่างไร ภายใต้เงื่อนไขของปรากฏการณ์หนึ่งๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาวะแห่งจิตในภวานากรรมฐานนั้นๆ เช่นกัน ยกตัวอย่าง เช่น ธรรมนิยาม ๓-ไตรลักษณ์-อัปมาตะ หรือ อริยสัจ ๔ เป็นต้น เพราะฉะนั้น ในการบำเพ็ญเพียรภาวนากรรมฐานนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมจะต้องสามารถหาข้อสรุปสภาวะธรรมใดๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกัน แล้วสามารถพิสูจน์ข้อสมมติฐานทั้งหลายอันเกี่ยวกับอารมณ์แห่งกรรมฐานนั้นๆ ว่าเป็นจริงมากน้อยแค่ไหน ว่าเป็นไปสิ่งที่คาดหวังไว้ในหลักธรรมหรือทฤษฎีหรือไม่ โดยพิจารณาด้วยปัญญาและเหตุผลร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์สูงสุด อันเกิดจากสังจธรรมของธรรมทั้งหลายที่มารวมกัน.

บทความที่ ๘๗ ประจำปี ๒๕๕๕ – ธรรมทั้งหลายมาประชุมรวมกันเป็นหนึ่งเดียว

เมื่อสิ่งสองสิ่งหรือธาตุสองธาตุมารวมกันเป็นสิ่งใหม่หรือสภาวะธรรมใหม่นั้น ย่อมเป็นแนวคิดในการกำหนดสติสัมปชัญญะตามพิจารณาในวิปัสสนาภูมิ โดยเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดขึ้นใหม่ กลายเป็นความรู้ใหม่แห่งปัญญาญาณ โดยอาศัยเครื่องมือในการค้นคว้าวิจัยสภาวะธรรมเหล่านั้นด้วย “ญาณทัตตนะ-ญาณทัตตนะวิสุทธิ-ยถาภูตญาณทัตตนะ” ที่เกิดขึ้นในการเจริญวิปัสสนาภาวนา ที่เรียกว่า “มหาวิปัสสนาญาณ ๑๘” สำหรับกระบวนการรวมกันและอาศัยกันของสภาวะธรรมทั้งหลาย นั้น ต่างเรียกว่า “อิทัปปัจจยตา-ปฏิจจนูปบาท-ปัจจยการ-ตลตา” โดยปราศจากความสงสัย เพราะรู้เหตุปัจจัยแห่งนามรูป จึงสิ้นสงสัยในกาลทั้ง ๓ [อัทธา ๓ = ปฏิจจนูปป็นนธรรม-ปัจจยธรรมทั้งหลายแห่งภวจักรหรือสังสารจักร] องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นขั้นกำหนดสมุทัยสังข [กัณฑาวิตรณวิสุทธิ ข้อ ๔ ในวิสุทธิ ๗] ส่วนปัญญาญาณในวิปัสสนาภูมิ เรียกว่า “ธรรมฉีติญาณ-ยถาภูตญาณ-สัมมาทัตตนะ” ถ้าจะกล่าวโดยสรุป คือ บุคคลนั้นได้บรรลุถึง “ปัญญาเห็นธรรม-ดวงตาเห็นธรรม-ธรรมจักขุ” [ปัญญาจักขุ] แต่ยังไม่ได้ถึงขั้นบรรลุความตรัสรู้ โดย “สัมโพธิญาณ” ซึ่งต้องอาศัยปัญญาญาณเห็นธรรมด้วย “หลักไตรลักษณ์” [สามัญลักษณ์ะ: อนิจจัง-ทุกขัง-อนัตตา] นั่นคือ “สมาธิ ๓” ในวิปัสสนา กับ “วิโมกข์ ๓” โดยพิจารณาตาม (๑) อนิจจตา-อนิมิตตา (๒) ทุกขตา-อัปป์นิหิตตา (๓) อนัตตตา-สุญญตา หรือ ลำดับตามการพิจารณาในวิปัสสนา (๑) ทุกขตา (๒) อนิจจตา (๓) อนัตตตา ฉะนั้น ในการสัมปยุตต์กันของธรรมทั้งหลายนั้น จะมีองค์ประกอบหลักๆ ๒ อย่าง ได้แก่ (๑) จิตตภาวนา-สมถภาวนา กับ (๒) ปัญญาภาวนา-วิปัสสนาภาวนา โดยสรุป คือ (๑) ฌาน กับ (๒) ญาณ โดยเชื่อมโยงด้วย “ญาณทัตตนะ” ในขณะที่ “สติสัมปชัญญะ” มีความแก่กล้าหรือคมชัด หมายถึง ปัญญาผู้แจ้งเห็นจริง-หยั่งรู้หยั่งเห็น โดยพิจารณาสภาวะธรรมตามเป็นจริงด้วย “ยถาภูตญาณ-ยถาภูตญาณทัตตนะ-กัณฑาวิตรณญาณ-กัณฑาวิตรณวิสุทธิ” หมายถึง ปัญญาหยั่งรู้องค์ประกอบแห่งปัจจยการ ที่เรียกว่า “ปัจจยธรรม” ได้แก่ (๑) ปฏิจจนูปบาท ๑๒ และ (๒) ปฏิจจนูปป็นนธรรม ๖ ซึ่งเรียกว่า “ภวจักร-สังสารจักร” เพราะฉะนั้น เมื่อก้าวถึงสภาวะธรรมในวิปัสสนาภูมินั้น จะมีองค์ประกอบ ๒ อย่าง ที่เกิดขึ้นรวมกันเป็นองค์รวมเดียวกัน ได้แก่ (๑) สมาธิ-อธิจิตตสิกขา กับ (๒) ปัญญา-อธิปัญญาสิกขา โดยสมาธิจะเป็นเหตุให้เกิดปัญญาหยั่งรู้เห็นตามเป็นจริงของความจริงแห่งสมุทัย [ญาณทัตตนะ] กลายเป็น “ญาณในวิปัสสนา” (ข้อ ๑ ในวิชา ๘) นั่นคือ ในการบำเพ็ญเพียรภาวนากรรมฐานนั้น ต้องเจริญด้วย “ภาวนา ๒” ได้แก่ (๑) สมถะ-สมถภาวนา กับ (๒) วิปัสสนา-วิปัสสนาภาวนา นั่นคือ เมื่อจิตสะอาดบริสุทธิ์ปราศจากกิเลสนิวรณ์ทั้งหลาย “จิตประภัสสร” ดีพร้อมแล้ว คือ ปราศจากนิวรณ์ [นิวรณ์: กามฉันทะ-พยาบาท-ถีนมิทธะ-อุทธัจจกุกกุจจะ-วิจิกิฉา-อโรตี-อวิชชา-อกุศลธรรมทั้งหลาย] จิตนั้นสรคตด้วย “ฌานกุศลจิต” [รูปาวจรจิต ๑๕-อรูปาวจรจิต ๑๒-โลกุตตรจิต ๘] ซึ่งทำให้จิตไม่เกิดความลำเอียง [อคติ ๔] และไม่มีความเห็นคลาดเคลื่อนถือนผิด [วิปลาส ๔] ฉะนั้น ฝ่ายปัญญาในวิปัสสนานั้น ย่อมเป็นองค์ความรู้ที่เป็นจริงโดยปรมาตถ์ คือ “ปรมาตถสังขะ” [อภิธรรม] ไม่ใช่ “สมมติสังขะ” ที่เรียกว่า “โลกียธรรม” ในบางส่วนเป็นเรื่องความเห็นคลาดเคลื่อน

[ทิฎฐิ-อุปาทาน] และอีกบางส่วนก็เป็นนัยแห่งปรมาตม์ ที่ไม่ใช่ “ปรมาตตสัจจะ” ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่า “ปรมาตตสัจจะ” ซึ่งแตกต่างจากปรมาตตทางวัตถุนิยมที่เป็นข้อเท็จจริงเชิงวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เพราะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ “ขั้น ๕” ที่ประกอบด้วย “ชีวิตินทรีย์-จิตวิญญาณ” และแตกต่างจาก “อินทรีย์วัตถุ” ที่ไม่อ้างถึงเรื่องจิตวิญญาณที่เน้นสภาวะธรรมในวิภูฏะ [กิเลส-กรรม-วิบาก = ปฏิจจสมุปบาท ๑๒] ส่วนทางแนวคิดทางวิทยาศาสตร์นั้น ไม่กล่าวถึงเรื่อง “กฎแห่งกรรม” และ “กัมมัสสกตา” เพราะความรู้ทางปรัชญาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทั้งหมด เรื่องว่า “เดรัจฉานวิชา” คือ ความรู้ที่ไม่ได้ช่วยให้หลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ทั้งปวง ซึ่งต่างจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่เน้นถึงความเจริญอันประเสริฐด้วยอริยมรรคและอริยธรรม เพราะฉะนั้น สภาวะธรรมทั้งหลายต้องพึ่งพากันมาเกิดรวมกันเป็นหนึ่งเดียว เพื่อกลายเป็นอีกสภาวะธรรมหนึ่ง และตั้งอยู่แล้วดับไป แล้วมีสภาวะธรรมอื่นมารวมกันใหม่อาจเป็นสภาวะที่เล็กลง เท่าเดิม หรือโตกว่าเดิม พระพุทธเจ้าทรงอธิบายปรากฏการณ์แห่งจิตนี้ด้วย “หลักปฏิจจสมุปบาท” [ปัจจัยธรรม] และ “ปัจจัย ๒๔” ที่อธิบายลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ของสภาวะธรรมใดๆ ที่ “เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป” แต่สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นจากสภาวะการพึ่งอาศัยกันและกันของกลุ่มสภาวะธรรมนั้น คือ สภาวะแห่งจิตที่แปรปรวนไปทุกขณะจิต ที่กิเลสทั้งหลายเข้าครอบงำจิตใจบุคคล ที่เรียกว่า “สังขตธรรม” คือ สภาพปรุงแต่งด้วยเหตุปัจจัย อันเป็นไปตามหลักไตรลักษณ์ ส่วนจุดหมายสำคัญของการปฏิบัติธรรมนั้น คือ การบรรลุถึง “โลกุตตรธรรม ๘” ได้แก่ มรรค ๔-ผล ๔-นิพพาน ๑ โดยนิพพานนั้น เรียกว่า “อสังขตธรรม” [อมตธรรม-บรมธรรม] ซึ่งทั้ง “สังขตธรรม” และ “อสังขตธรรม” ต่างดำรงอยู่ด้วย “อนัตตตา” [ธรรมนิยาม ๓] ดังนั้น พุทธบริษัทจึงต้องเข้าใจให้เห็นสภาวะธรรมอย่างถูกต้องตามเป็นจริงด้วย “ยถาภูตญาณทัสสนะ” การหมั่นเพียรภาวนากรรมฐานอย่างสืบเนื่องเป็นนิตย์ เพื่อให้เกิดปัญญาเห็นธรรมทั้งปวง อย่างสมบูรณ์และไพบูรณ์ยิ่งขึ้น และยิ่งกว่านั้น ต้องเป็นบุคคลที่จำแนกแยกธรรมและมีทักษะกระบวนการคิดด้วยปัญญาตรัสรู้สัมโพธิญาณด้วยหลักธรรม “ธรรมสามัคคี” ที่เป็นสภาวะที่ธรรมทั้งหลายมาประชุมรวมกันเป็นหนึ่งเดียวและไม่ขัดแย้งกัน ต่างธรรมต่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ดังเช่น พระธรรมทั้งหมดของพระตถาคตมาประชุมรวมกันที่ธรรมเอกว่า “อัปมาตะ-ความไม่ประมาท” ดังนี้ เป็นต้น.

